

L. M. F. Specialsägerlista.

Naturläkare: Anders Hansson i Hallaryd.

Han var född den 10 April 1817 i Hallaryds församling hans föräldrar hade ett hemman i Bisten. Hans hustru var född 1820 fick i dopet namn Christina Nils dotter från Krossbygd 1842 den 21 Maj gifte drängen Anders Hansson sig med pigan Christina Schultzer från Krossbygd. Under Hansson flyttade 1849 till 1/6 mil Södra Täfte Östregård, där han sedan bodde till sin död. Han hade 8 barn av vilka dottern Ingrid född den 18 Juni 1858 död den 14 April 1931 efter fadern utövarde hon läkarkonsten.

Anders Hansson dog den 21 Dec 1902. 85 år gammal hans hustru dog 1907. Under hela sitt liv var Anders Hansson jordbrukare, försö: egen skap av dräng och sedan som egen hemmansägare. När han som bisyssla började med naturläkarkonsten vet man inte exakt, men traditionen förmåter att han sedan under sin tid som dräng kom i kontakt med en s.k. klok efter vilken han ärode sin konst. Med sin vaksamhet som naturläkare och "klok" höll han alltså på i mer än ett hundra sekel. I den mån barnen vänta till fick han mer och mer tillfälle att ägna sig åt denna gärning. Och det gick knappast en dag.

ACC. N:R **M.** 12076:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

(inte en dag)
besättades det, utan där var folk, till gården för att få råd och bot. Han hade
sin mottagning i en liten kammare på gården och lönen var endast 25 ore,
0 oarsen, vad ärendet gällde. Ibland ordinerade han någon medicin, oftast
gav han endast vissa råd eller hänvisade till begagnande av naturmedel,
som man själv kunde skaffa utan särskild avgift. Anders Hansson
var "en klok gubbe" han kallades Ballarydsdoktorn, han var kunnig i
naturläkekonsten, men även en person som kunde vad man kallade Teolla.
Den olärdle bondemannen var säkerligen en man, som tillägnat sig en större
mät av kunskaper och därtill hade han medfödda anlag för det psykologiska.
Han kunde t. ex. beskriva en sjukdom hos en person utan att själv vara i
tillfälle att säka personen i fråga. Och du har kommit för din sjukabruk,
kan jag förstå, men du kan få saken lugnt, allt har en övergång, också har
även detta - om några år är hon på benen. Så kunde han ordinera, och
efter det doktorn på dessa inlägg hade att den sjukes blev bra. En gång
kom där en bonde till H. och innan han hunnit uttälta sitt ärende sade den
kloke: - Du har en sugga som hade åtta grisar när du gick hit, men nu
har hon inte mer än fem, men dom får du behålla. Anders Hansson
hade rätt, suggan hade legat ihjäl tre av grissarna medan bonden var borta.

En person från ett f. försam hustru, som kan länge sökt läkare för. Hustrun hade själv velat ha ett bud till "Hollaryds doktorn" men mannen hade motsatt sig detta. När han äntligen gav med sig och sökte Anders Hansson skann denne ha mött honom med orden: - Du var tacksam du innan du gick hit, men det har du ingen anledning till. Vill du lyda mitt råd skall kvinnan bli borta. Det sistnämnde skedde också. Johanna Rosengren berättade att hon var på besök hos f. en gång. Hon bodde då i Båvreda och reste med tåg till Pusby och gick till f. försam till Wisseltofta, en mil från Pusby, och därifrån till Håglösa åtta km från Wisseltofta och dit. Och det blev ut på kvällen innan hon blev färdig på hemväg. Då sade Anders Hansson till henne: Nu kan du stanna här i natt, och det var mycket oenligt att besökande som hade längat att gå och dröjde ut på kvällen, de fick stanna där över natten, och hade de inte varit med sig, så fick de det också, och tog inte betalt för mat och logi av dem som de ansåg inte hade så god om det. Men nämnde personen hon sade nej jag har lovat att komma hem i kvällen. För det är gramma väder och mörkare och du är trött till attmen du behöver inte ^{springa} för du vinner till Pusby om du ^{går} ordentligt. Men sade hon när du kommer den andra sidan Wisseltofta, och du kommer till en gränd, då

lä kom hon att höra steg i vägen, och hon kom att öppna grind den för en äldre man, och de kom i snack och fick sällskap när de fjärrvägs väg, och när de äro två i sällskap på en väg, går tiden fortare. När hon gav sig iväg tänkte hon inte på annat än att vinna komma till Cusby i rätt tid att komma till läget, och när hon kom till den grind som H. om talat då kom hon till att tänka på vad han sagt, och när hon tog i grinden och skulle öppna den, då hörde hon steg i vägen! Då blev hon lite rädd, men tänkte ^{klär på} det var det vill, och hon öppnade grinden, till en lång man kom fram och hälsade, och de fick sällskap till bestämd vägssträcka, som H. om talat, och som H. sagt var det ett bra sällskap, och tiden gick fort till de kom till en mindre väg som mannen skulle gå till sitt hem, så tog de avsked av varandra. Och hon kom till Cusby och kom med till i rätt tid att komma hem till Håstveda. Hon talade mån gånger, om detta sällskap som Anders Johansson ställt om. Ja många sökte Anders Johansson utav olika folk kategorier.

Som bevis på hur enkla de medel stundom vara som Anders Johansson ordinerade kan nämnas att han en gång gav en bonde det rådet att fricka sin fru över benen med ett björsterris och att ge henne in ett halvt

"kvarter musalorta". In den medicinen blev djuset bra. En gammal
kvinna boende i Nornasjöns församling berättade att i förra årsåldern
började hon att se dåligt. Hon gick till F.B. och sökte för ögonen hos
Sade till henne, Du skall börja och smusa, det kommer att göra syn-
nerver, och så ordinerade han ögon-droppar som skulle köpa på apoteket,
emellertid blev hon bra i ögonen, men smusen fick hon njuta sitt äterställe
liv. En kvinna boende i en jordstuga på Ballingsås utmark
var utskuten och värdsluten i armar, hade 2 bröder i den tidens s. k.
fattighjälps, hon var en vandrande gårdskvinna till Anders Hansson med bud
att behöva, En gång kom hon dit med flera bud, ett bud som skulle
betala, då sade F.B. ja det budet skall betala ^{med} 1.50 för den ^{som} skickade pengarna
hon sade vi får vänta och få femna pengar, för hon kan visst inte vänta,
hon stannade där om natten och fick mat där, för som F.B. sade i morgon
skall du få mat, och lite mat att äta på vägen för det fläsket du fått
det är inte givet med gott hjärta, så det är bäst att söka det, detta
berättade hon om i mitt hem. En tacksam patient hade samt fem personer med
en annan person, som hade ärendet till Hansson. Men personen ifråga
lämnade inte fram pengarna utan behövde dem själv. Men oärligheten

kostade en hel natts irrande på vägen och när morgonen kom stod
han åter framför Anders Hanssons gård. Lubben kom ut och sa helt
saktnadigt: - Ja nu har du fått göra stort pengarna, så nu kan du få
behålla dem. Berättelserna om hur Anders Hansson återförskaffade
stutes gods. En bonde från närmare byarna hade blivit av med en
kviga och förhörde sig om han kunde få upplysning var kvigan blivit
av. Samma bonde som du stal en stut från i fjor, han tog din kviga,
i år, bonden kan fickt bränt att gå. En skräddare, "Svenne" i Fittarp
var mycket borta i byggen och sydde, en natt som skräddaren var borta
på stället där han sydde, blev ^{han} av med en stor packe tyg, när skräddaren
kom hem sände han bud till Anders Hansson om stölden, och han hade
sagt att på en bestämd dag, och ett bestämt klockslag, skulle de uppvakta
en person, som kom med en stor paket, och blev in i "lychan" (en trädgårds-
(bort) där gick personen på en bestämd tid, och då skulle de passa
på honom, den dagen hade "mäster" glömt och var borta och sydde
och hans hustru var ensam hemma, och såg när personen gick över
"stället in i lychan" och gick där fram och tillbaka, när den bestämda
tiden var ute gick han igen! Och hustrun var rädd och kunde inte göra
något!

Och sedan kunde F. inte göra något av det när skräddaren försömmat
sig. En man som skulle besöka F. för att söka hjälp för sin sjuka hustru.
Då ^{efter} genom Cusby påträffade han en sjukman som han kom i för med, att han
skulle till Anders Hansson, den mannen han träffade, gav honom rådet att
han inte behövde gå den långa vägen. För jag är hansson, och jag kan hjälpa
dig, för jag kan lite mycket som han, och mannen trodde honom, och
talade om hustruns sjukdom, och den figurerade sonen skrev ett recept
på mediciner som säkert hon skulle bli bra, och så blev mannen
lättad på fem kronor, men när han gick i samhället kom han till
F. med en person, han talade om ^{att} han skulle gå till Anders Hansson
för att söka bot för sin hustru. Men han hade träffat på F. son
och han berättade sig som son till honom: Då har du träffat på ^{den} skrämm,
Jag har också fått en aning att det var inte rätt med detta. Ja, gå
du till Anders Hansson så får du dina pengar tillbaka så den
mannen han sist träffade. Och den besökande gav sig på väg till F.
När han kom dit, det första han träffade F. så sade han du är
blivit lurad på en skrämm, men nu får du snart träffa honom
några timmar efter från den förlorade sonen, han kom in om

När den sade Anders Larsson till honom ^{är} du min son, men det vill jag inte kännas vid, och lämna också mannen de pengar du lånade från honom, och de lämnade han tillbaka, och H. sade till honom, och försäk inte på sådana knep fler gånger, för då kan det gå värre för dig. Och så kan du gå tillbaka till Östby igen!

Berättaren Lars Persson berättade en händelse om "åställe",
tjuvgods. Han tjänade hos Pål Villson i Fockarp Stoby socken,
och nämnde berättare berättade att han skulle stajutta Pål till
Storsonastad, "Kristianstad var närmaste staden", där gör jag
besöket, och Pål handlade mycket, ett par ^{äl} bunnar och mycket fyll,
"det var brännvin och kongak", och Pål brukte alltid att bli full när
han var ute & vändes. När vi skulle föra hem, så körde vi om
Pärninge hem, och där skulle vi in till Pärninge Fränne,
och hälsa på. Och så sade Pål till mig, gastr ut i vagnen och tag
tre eller fyra jämnstora ålar, som Helena kan koka. Helena
var Frännes hushållerska. Hon kokte ålarna, och där äls ål och
sops till. Och Pål blev så full så han somnade på en soffa,
och jag var ute på gården och pratade med Fränne, och fodrade mina-
pastor.

Så när Pål nybörjar till körde vi hem! Om morgonen kom Pål ut
i drängkammaren, och sade till mig jag blev av med mina pengar till
Prämmes, och tog den bruna följan och rull upp till Anders Hansson i
Ekelaryd, och talade om förhållande att jag blev av ^{med} min plånbok till Prämmes
i Prämmes och där var nära 250 kr i den, jag sed först dit och var där
i daggningen och P. var upp och mötte mig på gården, jag tänkte på
mig att här skulle bli frågan om pengar affär, jag hade ett hekt
slöja bränvin som Pål skickat ^{med} och P. var ingen kostföretare i den varan
och de gubbarna voro gammalt bekanta, när jag talat om mitt ärende, gick
P. ut i det rummet som han hade till mottagning, han gick där och pratade,
om han pratade med sig själv eller med någon annan, men så kom han ut,
ja Pål blev av med sina pengar på det sista stället ni var och där hade
han sommet till, och såg till honom att han skall i morgon bittida
gå ut åt "havavägen" (det var vägen mot skogen) och där till höger
om vägen är en ställe och vid den sitter en kvinna med Pals
plånbok i näven och Pål kommer kvinnan igen, men hälsa Pål
från mig kan skall taga henne med sig och bjuda mat på henne.
Och Pål gjorde som Anders Hansson sagt och träffade kvinna på det

utsatta stället, och det var "Främmes hushållerska Helena", hon blev lång i ansiktet när hon vaknade och Pål hälsade god morgon på henne. Och hon fick följa med fram till gården och fick ^{mat} och dryck, H. hade sagt att hon skulle ha mat så hon blev vägför hem igen.

Det var berättarens egen skildring om denna händelse.

Pär Nilsson och hans syster Pernilla Nilsson ägare av ett hemman i Pärarp, Pötkare gården där hade nämnda berättare, tjänat i tiotal år och hans blivande hustru Elna Persson hade tjänat där i tjugott år, sedan gifte Lars Persson sig med Elna Persson, och tog ett torp på Frostentorps ägor. Sedan kom hennes syster Else Persson till Pötkaregården i Pärarp Lbästveda socken, och hon tjänade där i 22 år till båda systemen vore döda. Under hennes tjänstetid, var lite "oknytt" i gården, åtskilliga gånger kunde de ej få smör efter karringer. Då sönde de ett gångbud, det var gasta Hamman i Pärarp som brukade gå till Anders Hamman. Och hon gav sig iväg och fick sig en bra "madpase" för "Påhå" var aldrig snål, och Hamman kom till Hamman, med budet, sade H. att de var äro förtrodda på dem, men jag skall ställa om så nästa gång ni karrnar, skall ni få smör. Han gav dem besked att de skulle

M. 12076:11.

gå till en gammal kotbotten, och taga förbrända kotskäddor, och
lägga dem i eld till de blir rödguldgade, och ha en kärmisg tillräkta,
gräddde i kärman, när denna kom hem med detta budet tog de ordla-
gränt efter hans order, det var en vingkärma, drogs med ^(vet) placerad på
ett, närhiggande bord, när de lagt de guldgade skäddorna i grädden och
lagt locket på, och överslaget på med träpinne i den varande mannen,
så utvecklades där ånga och locket för upp med en smäll, och gräddde
och skrudor yrde runt i den gamle ryggåstugan, sedan hade H.
givit order om att ha kokhet vatten att skölja kärman med, och
sedan kallt att ytterligen skölja med. Sedan om de hade till en ny kärmisg
när kärman blivit sval så kunde de kärma på nytt och då skulle de
få smör, och det gjordes ^{de} och smör fingo. Som Patta sade, om inte
honom skulle få kärmisg av smätten, några dagar efter kom
"Leksens Elma" där förbi och hade bundit om halsen, och hade
skallat sig vid Tvätt! Där var kärman säll Patta! Denna
händelse spelades ut på 1890 Talet, och om där är någon äldre där i
orten som har hört talas om ^{det} jag ej, men Else Pettersen ^(född) ^(då) om det -
vid den tiden detta händt.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid
Lunds universitet

12076:12.

Det var en flicka från Hattaryd som for ned på strånska slätten att
förtjåna pengar till sig och ett barn, som hon fått att försörja. Hon
kom hem på hästen i sällskap med en gammelflicka, som också arbetat
på betfältet. Sin sparade hade flickan med, och båda gingen in i en handels-
bod för att göra inbör, men när flickan betalats och sedan räknade
sina pengar fattades en tia. Hon blev rent ifrån sig, ty hon hade ju
surt förtjänat sina slantar med hårt arbete. Alla letade efter den
förlorade tian, men utan resultat, flickan måste gråtande gå hem
utan att att hitta sina förlorade pengar. Men så kom hon att tänka på
Anders Hansson. Hon gick till honom och berättade om sin förlorade
sekel och undrade om han kunde hjälpa henne. - Visst ska ja då
sade gubben. Gör dig ärende till butiken i morgon betockan tia, så
får du din tia igen. Tösen tackade och gick för att nästa morgon
lyda rådet och gå till butiken. Hon såg på vissa saker. psatade och
tittade och gjorde sig god tid. Då besannades plösslige Anders-
Hanssons ord. Röd och andtruten kom hennes kramat från
betfältet in genom dörren till som jagad av osynliga krafter. Rakt

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid
Lunds universitet

M. 12076:13.

från till distiken gick hon, lade seden där, vände om och försvann åter,
lyst som hon kommit.

Värmlö berättare har varit bosatt i Södra Låsa d. men 1948
flyttade hon till en dotter till ungdomen plats, och född i Hallaböke i
Hallaryds församling. Och i sin uppväxt och senare var hon gräme
till Anders Hansson, och omtalade många gånger om hans eventuella
förmågor att bota sjuka människor för folk och djur, och ägde en förmåga
förmågor på många händelser.

En gång var där ett julagille på en gård i Hallaböke och där
dansade en del ungdommar och ungdommar och äldre satte på
bänkar utmed väggarna. Så kom Anders Hansson in i rummet,
och följde sig åter, så sade han till några ungdommar, upp
och dansen, de gick också upp. Men så gick de ut på gården och
började dansa och vaggas med kroppen, rätt som det var
gick gamla gubbar, och kvinnor upp, till och med var där gubbar
stodde sig med hjälp som de satte undan, och varo upp och dansade.
bara spela och låt det gå sade H. Sådana skall julagillen vara
sade Anders Hansson

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

M. 12076:14.

En kväll var ^{han} ute och gick i byn i sällskap med några av byborna.
Så kom de förbi en gård som ägdes av en släkting till honom,
Jag får låta honom veta att jag går förbi gården! Och med det samma
blev det buller, och då på boningshusets vind. ^{han} Nu släktingen
fått hörsning från mig!

Liksom andra naturläkare fick Anders Hansson göra
bekännelser med myndigheterna, men det kom aldrig till någon
rättegång. Länsmannen i distriktet och läkaren i distriktet och
läkaren i Ljunby kommo på besök för att tala t. b. med ett tinget,
besättas det. Allt gick bra till de fått "den klotke" med sig i vagnen,
men då blevo hästarna vilda och det var av ut i en väg åker på
Anders Hanssons gård det ^{gick} bara, sundt, suiskt, och man kom inte
ur fläcken. Både länsmannen och dottern ^{sådan} Anders Hansson om
förtärelse och lovade att han skulle få säga av skjuten och gå in igen
om de blott fingo komma ifrån stället. - Sjå det går nog för sig.
Skersattade Anders Hansson, men först får vi betala den förstörda
sågen. Till detta voro de gemäst villiga och när så skett och den klotke-
gubben stigit av kunde de fortsätta sin färd hem

FOLKLIVSMARKNIVET
Institutionen för folklivsforskning
Lunds universitet

M.12076: 15.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

För några år sedan var jag och en kamrat till mig på cykel färd upp
i de mossa delarna av gröngebyggen genom byarna Farsjö, Ullerum,
Vasslövsta, och Hallaryd, och besåg kyrkan, i den småländska kyrkans
stil och en stor vacker kyrkogård. Då träffade vi på kyrkogården en
Hallarydsbo som varit lite utom socknens gränser, som vi frågade om
dar var någon minnessten över den mycket omtalade och berömda
naturläkaren Anders Johansson. Den tillfrågade svarade att nogligt
nog hade inte hans efterlevande rest och ej någon annan. Jag undrade om ej
någon hembyggsförening hade tagit upp saken, för det vore ett kulturs
minne för kommande generationer.

De anförda berättelserna ur folketraditionen ha i någon mån gett belägg
för att Anders Johansson sökte sig på det som vetenskapliga området.

En märklig man var i sanning denne småländsbonden, som dog för
över 40-åra år sedan. "De kloka" som våra fäder antitade, hade i
sanning en uppgift att fylla i en tid då de siktige läkarna voro tunnsträdda
och menige män stod på en rätt låg bildningsnivå.